

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
De heer Dr. E.E.W. Bruins
Postbus 16375
2500 BJ DEN HAAG

E-mail

Scheele@vh.nl

Doorkiesnummer

(070) 3122145

Datum

16 juli 2024

Ons kenmerk

24.5463.JS

Onderwerp

Benoeming minister van Onderwijs,
Cultuur en Wetenschap

Geachte heer Bruins,

Namens de hogescholen wil ik u van harte feliciteren met uw benoeming tot minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Goed onderwijs en praktijkgericht onderzoek dat aansluit bij de behoeften van de maatschappij, is essentieel om het hoofd te bieden aan de uitdagingen waar Nederland nu en in de toekomst mee te maken krijgt.

Hogescholen leveren een belangrijke bijdrage aan de samenleving van morgen. Het hbo leidt professionals op die met hun Associate degree (Ad) of bachelordiploma direct inzetbaar zijn op de arbeidsmarkt. Dan gaat het bijvoorbeeld om leraren, verpleegkundigen, it-specialisten en andere professionals waar de maatschappij om staat te springen. Met een hbo-master en een professional doctorate kunnen deze professionals zich nog verder verdiepen in hun vakgebied, via een combinatie van onderwijs, onderzoek en praktijk. Daarnaast bieden hogescholen bij-, na- en omscholingstrajecten aan voor mensen die nieuwe kennis en vaardigheden nodig hebben of die een carrièreswitch overwegen. Hiermee dragen we bij aan het oplossen van arbeidsmarkttekorten in bijvoorbeeld de zorg, ICT, techniek en het onderwijs.

Hogescholen doen meer dan talent voor de arbeidsmarkt opleiden. Zij bieden jonge mensen een stimulerende plek om het beste uit zichzelf te halen, nieuwe kennis en sociale vaardigheden op te doen en in contact te komen met leeftijdsgenoten met andere achtergronden en ideeën. Ten slotte werken hogescholen samen met regionale partners aan innovaties voor bedrijven en aan oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken.

Elke student op de juiste plek

U heeft aangegeven voorstander te zijn van de waaiergedachte. De hogescholen zijn ook voorstander van een onderwijsstelsel waarin iedere student op de juiste plek zit. Hierbij zijn wij trots op de emancipatoire functie van het hbo. Veel van onze studenten zijn de eerste in hun familie die hoger onderwijs volgen. Een deel van hen heeft eerst mbo gedaan. Met de Ad's slaan we een brug tussen het mbo en hbo waarvan steeds meer studenten gebruik maken.

Tegelijkertijd blijft het aantal vwo'ers dat voor het hbo kiest laag. Door maatschappelijke "opwaartse druk" kiezen zij nog vaak voor de universiteit, ook als meer praktisch gericht onderwijs beter bij hen past.

Wij werken er graag samen met u aan om het hbo weer aantrekkelijker te maken voor vwo'ers. Door het hbo beter te positioneren in het onderwijsstelsel, zoals de commissie Bormans heeft geadviseerd, komen meer studenten op de juiste plek terecht én leiden we meer broodnodige professionals op voor de arbeidsmarkt.

Langstudeermaatregel

De studentenpopulatie in het hbo is zeer divers. Dit biedt kansen én uitdagingen. Hogescholen doen veel om het gevoel van verbondenheid en het welzijn van hun studenten te vergroten. Zo is er veel aandacht voor studiebegeleiding. De langstudeermaatregel die in het hoofdlijnenakkoord is opgenomen staat haaks op dit beleid. Die vergroot de druk op studenten juist. Dat terwijl studenten dikwijls om goede redenen langer over hun studie doen: omdat ze om financiële redenen moeten werken naast hun studie of bijvoorbeeld omdat ze mantelzorger zijn. Ook zien we dat in sectoren waar sterk getrokken wordt aan onze studenten, zoals het onderwijs en de zorg, een deel na twee jaar overstapt naar de deeltijdvariant om zo alvast aan de slag te kunnen gaan. Deze studenten doen er vaak iets langer over, maar halen gewoon hun diploma en hebben op het moment van afstuderen al werkervaring opgedaan in de sector waarvoor ze zijn opgeleid.

De hogescholen zijn verrast door de plannen voor een langstudeermaatregel en maken zich grote zorgen om de effecten ervan. Wij zien niets in het opleggen van een boete aan onze studenten die langer over hun studie doen, terwijl wij tegelijkertijd aanmoedigen dat elke student op de juiste plek terechtkomt. Bovendien kan het sociale ongelijkheid in de hand werken, doordat een verhoging van het collegegeld met name de kwetsbaarste studenten raakt. Geef studenten de ruimte om uit te zoeken waar hun talenten liggen en zich te ontwikkelen tot die professionals waar de arbeidsmarkt behoefte aan heeft. Wij vrezen anders dat een deel van hen zal afhaken of helemaal niet aan een hbo-opleiding zal beginnen. Dat terwijl we al te maken hebben met krimpende studentenaantallen in het hbo. Met als netto-effect dat we straks veel minder gediplomeerden kunnen afleveren voor de arbeidsmarkt.

Voorzien in de vraag op de arbeidsmarkt

Het hbo leidt van oudsher professionals op voor de arbeidsmarkt. De hogescholen nemen deze kerntaak heel serieus en zijn trots op de manier waarop zij samen met het bedrijfsleven, zorginstellingen, onderwijsinstellingen en overheden in hun regio werken aan innovatie van de beroepspraktijk. Hogescholen zijn stevig geworteld in de regio en bedrijven zijn gretige afnemers van de professionals die daar worden opgeleid. Dit is terug te zien in het feit dat 88% van de hbo-afgestudeerden betaald werk vindt in de provincie waar zij hun opleiding hebben gevolgd, of in een aangrenzende provincie (HBO-monitor 2022). Naast deze regionale samenwerking worden het bedrijfsleven en branchevertegenwoordigers (zorg, onderwijs, agro) intensief betrokken bij het opstellen van de landelijke sectoragenda's waarmee het hbo werkt.

De vraag naar hbo-opgeleiden in sectoren als de gezondheidszorg, onderwijs en techniek is groot en zal de komende jaren niet afnemen. De studentenaantallen in het hbo zullen echter wel afnemen (-14% in 2030 t.o.v. 2022 volgens de referentieramingen) als gevolg van demografische krimp. Om toch tegemoet te kunnen komen aan de grote vraag naar professionals van de arbeidsmarkt, zetten hogescholen steeds meer in op bij-, na- en omscholing. Met deze vormen van Leven Lang Ontwikkelen worden werkenden en werkzoekenden gestimuleerd nieuwe kennis en vaardigheden op te doen die aansluiten bij de behoefte van de arbeidsmarkt, en zo bij te dragen aan ons maatschappelijke verdienvermogen. Hogescholen spelen vanwege hun sterke positie in de regio en hun connecties met het regionale bedrijfsleven en maatschappelijk veld hierbij een belangrijke rol. Wij zien graag dat deze taak wettelijk verankerd wordt.

Daarnaast is het zaak om het hbo weer aantrekkelijker te maken voor vwo'ers, zodat zij vaker kiezen voor een beroepsgerichte opleiding. Zo werken hogescholen – samen met de industrie, het mkb en maatschappelijke organisaties – aan het uitbreiden en verdiepen van hun masteraanbod. Hiermee wordt voorzien in de behoefte aan hooggekwalificeerde professionals die met kennis van de praktijk aan slimme oplossingen kunnen werken. Om dit te kunnen doen, vragen hogescholen meer ruimte in de macrodoelmatigheidstoets.

Internationaal

Het aantal internationale studenten in het hbo is 8% en stabiel. Om het aantal internationale studenten stabiel te houden voeren hogescholen een maximum in voor opleidingen in het economische domein en passen zij de toets anderstalig aanbod toe. Hogescholen nemen de problematiek rond internationale studenten serieus en nemen zelf maatregelen op het gebied van huisvesting, Nederlandse taalvaardigheid en vergroten van de blijfkans. We zien nu al dat de blijfkans onder internationale studenten in het hbo 11%-punt hoger ligt dan in het wo (ROA, 2024). Zeker als zij tijdens hun studie gewerkt hebben aan hun beheersing van de Nederlandse taal, zijn internationale studenten met hun hbo-bachelordiploma direct inzetbaar op de Nederlandse arbeidsmarkt, waar zij bijdragen aan het invullen van tekorten op de arbeidsmarkt. De hogescholen roepen dan ook op om het hbo te ontzien bij de bezuiniging op internationale studenten. Hierbij voelen we ons gesterkt door de Raad van State die adviseert om voor het hbo een uitzondering te maken in de nieuwe wet- en regelgeving rond internationalisering in het hoger onderwijs.

Cumulatieve effecten

De bezuinigingen op internationale studenten en langstudeerders komen voor het hbo bovenop de voorspelde forse daling in studentenaantallen als gevolg van demografische krimp. De impact op het hoger beroepsonderwijs als sector en op individuele hogescholen is hiermee potentieel zeer groot. Hogescholen moeten vanwege de demografische krimp nu al bezuinigen op personeel, faciliteiten en studentvoorzieningen. De aangekondigde maatregelen leiden tot een verdere terugloop van het aantal studenten. Als er daardoor opleidingen verdwijnen, kalven voorzieningen in de regio af en kunnen werkgevers nog moeilijker geschikt personeel vinden. Hiermee dreigt een negatieve spiraal.

Praktijkgericht onderzoek: motor achter innovatie

Met praktijkgericht onderzoek leveren hogescholen een belangrijke bijdrage aan het oplossen van maatschappelijke problemen zoals het woningtekort, de vergrijzing en de energiecrisis. Ook is het praktijkgericht onderzoek essentieel voor de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt in deze tijden van snelle technologische veranderingen. Het onderzoeksbudget dat de hogescholen hiervoor beschikbaar hebben is zeer beperkt. Desondanks is de impact groot. Een lector werkt gemiddeld samen met twintig partners: 9 midden- en kleinbedrijven en 11 maatschappelijke organisaties. Voor de 700 lectoren telt dit op tot 14.000 partijen die profiteren van de kennis en de oplossingen die voortkomen uit het praktijkgerichte onderzoek aan de hogescholen. Daarnaast bieden hogescholen sinds 2023 professional doctorates (PD) aan, waarmee het praktijkgericht onderzoek naar een volgend niveau wordt getild. Het is daarbij belangrijk om van de PD zo snel mogelijk een wettelijk beschermde titel te maken, zoals in het Bestuursakkoord Hoger Onderwijs en Wetenschap is afgesproken.

De middelen die hogescholen ontvangen voor praktijkgericht onderzoek bedragen een zeer beperkt deel van het totale onderzoeksbudget van de rijksoverheid, namelijk 1/20ste (Rathenau Instituut, 2023). Het Fonds voor Onderzoek en Wetenschap is daarom heel belangrijk voor de financiering van het onderzoek in het hbo. Met de middelen uit dit fonds wordt circa 20% van de onderzoekscapaciteit van hogescholen in stand gehouden. Een bezuiniging op dit fonds raakt het praktijkgericht onderzoek dan ook onevenredig hard. Het zou dramatisch zijn als de leergemeenschappen en Centers of Expertise die samen met regionale partners zijn opgericht om slimme oplossingen te bedenken en deze direct toe te passen in de 'echte' wereld, moeten stoppen.

Tot slot nodig ik u graag uit om een keer langs te komen op één van onze 36 hogescholen en met eigen ogen te zien wat voor moois daar tot stand wordt gebracht, in verbinding met de regio en het werkveld. Het hbo kent een grote diversiteit: van kleine hogescholen die opleiden voor een specifieke sector (pabo, kunstvakonderwijs) tot grotere hogescholen met een breed onderzoeks- en onderwijsaanbod. Wij zien alvast uit naar een constructieve samenwerking. Ik twijfel er namelijk niet aan dat u, net als wij, het hoger beroepsonderwijs in Nederland een warm hart toedraagt.

Namens het bestuur,

Maurice Limmen,
voorzitter